ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Յուլիսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 6 րուբլի:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կոպ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
Կովկասից դուրս գանվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговъ. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Կիրակի, յուլիսի 17-ին,
ՏԻԿԻՆ ՄՈՒՍԱՅԵԼԵԱՆ
ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ
մահվան տարելիցին Մանգլիսի ս. Գէորգ եկեղեցում կը կատարվի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ, որի մասին հանգուցեալի ամուսին Ամալիա Արտէմովեան յայտնում է ազգականներին և ծանօթներին։ 724. 1—1

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ԲԱՑՎՈՒՄ ԵՆ
Կովկասեան Ֆրէբէլեան Դասընթացքներ
(ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ)
ՏԵՍ 4-րդ ԵՐԵՍ
(Կ.) առ. 623. 6—4

100—13 66.

(Ե. Հ. Կ.) առ.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ
ՍՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ—արա փօրսպատ լարանւագախումբ եւ պարեր։
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ—սազանդարներ։
ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ—սիմֆօնիական լարանւագախումբ։
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ—սինէմատօգրաֆ, սազանդարներ։
Հիւրերը, համաձայն ընդհանուր հիմունքների, մուտքի համար վճարում են—տղամարդիկ 1 ռուբ., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կոպ.։
Երեկոյթների սկիզբը երեկ. ժամը 9-ին։
Երկուշաբթի և ուրբաթ օրերը Մանկական Երեկոյթներ։ Թոյլատրվում են պ. պ. անդամների և կանդիդատների երեխաները՝ երեկոյեան ժամը 6—8-ը։
(Կ.) 659. 0—5

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Հ. Սենկեվիչ
ԱՌԱՆՑ ԴԱՒԱՆԱՆՔԻ
Թարգմ. լեհերէնից Տ. Յովհաննիսեան.
Երկրորդ, ուղղված հրատարակութիւն.
Գինն է 1 ր. 50 կ.
Տասն և աւելի օրինակ գնողներին 10% զիջում։ Թարգմանչից գնողները ճանապարհածախս չեն վճարում։ Վերադիր վճարով ոչ ոքի չէ ուղարկվելու։
Դիմել՝ Тифлисъ, улица Паскевича, 1. Прис.-пов. Тиграну Нерсесовичу Іоаннисянцу.
Օգոստոսին լոյս կը տեսնի
Լ. ՏՕԼՍՏՕՅԻ
„ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ"-ը
(15,17,20,24,30) առ. 721. 5—2

ԿԱՐՍԻ հայոց ծխական երկսեռ երկդասեան դպրոցի համար հարկաւոր է ԱՒԱԳ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
18 դասի և աւագութեան համար 1000—1500 ռուբ. ռոճիկ։ Ցանկալի է, որ աւագ ուսուցիչը լինի ռուսագէտ։ Խնդիրների հետ պէտք է ներկայացնել աւարտման վկայականը և կամ նրա պատճէնը։ Խնդիրների ընդունելութիւնը մինչև օգոստոսի 1-ը։
Դիմել հոգաբարձութեան։
(Ա. Օ.) առ. 719. 6—4

Սանիտարական խորհրդական դօքտոր Կանցէ Հալլէից (Զաալի վրա) հաղորդում է. «Մեծ աջողութեամբ երկար տարիներ ՏԱՆՐ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԻՒՆԻՑ տանջվող կանանց համար նշանակում եմ ՖՐԱՆՑ ԻՈՍԻՖԻ անվնաս ջրից ընդունել երեկոյ-առաւօտ 1/4 բաժակ։ Իւրաքանչիւր անգամ նկատվում է անխորժակի դէպի լաւը գնալը, առաջ բերելով ընդհանուր բարւոքում հիւանդի դրութեան մէջ»։
(М. 199744) 504. 1—1

(Ե. Հ. Կ.) առ. 283. 50—42

ԲԺԻՇԿ
Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ
Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւնների
Ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կոչուբէեւսկայա փող. № 22.
Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւն։
(Ե. Հ. Կ.) առ. 243. 100—43

ՀՐԴԵՀԻ ԱՂԷՏԸ Կ. ՊՈԼՍՈՒՄ

Սարսափելի հրդեհը, որին զոհ գնացին Կ. Պոլսի բազմամարդ թաղերը, մի անպատմելի աղէտ է, որը բաժին ընկաւ օսմանեան մայրաքաղաքի ազգաբնակութեանը այնքան մեծ ծանրութեամբ և ընդարձակութեամբ։

Առաջին օրվայ հաղորդագրութիւնների հիման վրա, երբ հաշւում էին այրված տների թիւը 2,000, մենք ասացինք, որ վնասը 8—10 միլիօն րուբլու կարող է հասնել։ Յետագայ լուրերը եկան արձանագրելու, որ հրդեհի ճարակ են դարձել մինչև 2,000 շինութիւն, որոնց մէջ կան մզկիթներ, հասարակական շինութիւններ։

Վնասը մի չորս անգամ աւելի է, քան կարելի էր ենթադրել սկզբում։ Նրան պէտք է հաշւել մօտ քառասուն միլիօն րուբլի։

Դա սոսկալի մի թիւ է։

Դա տարերային արհաւիրքի բնաւորութիւն կրող մի աղէտ է, որը յաճախ չէ պատահում մարդկային տարեգրութիւնների մէջ։

Ճիշդ է, ինքը Կ. Պոլիսը մի քանի անգամ ենթարկվել է հրդեհի դժբաղդութեան, բայց այն, ինչ որ այս անգամ տեղի ունեցաւ, չափազանց յայնածաւալ և կործանարար է։

Մեր յիշողութիւնից դեռ չեն մոռացվել վաթսունական թւականներին Պերայում բռնկված և յաջորդ հրդեհները, որոնք այնքան վնաս հասցրին Կ. Պոլսի ազգաբնակութեան։

Զարմանալ կարելի է միայն մի բանից, թէ ինչպէս Կ. Պոլիսը, որ այնքան վնասվել է հրդեհներից, չէ մշակել ապահով միջոցներ ազատ պահելու մայրաքաղաքը սոսկալի պատահարներից։

Կ. Պոլսում շատ կան փայտաշէն տներ, որոնք դիւրակէզ առարկաներ են հրդեհի ծագման և տարածման համար։ Եւ բաւական է, որ մի կէտում բռնկվի մի մեծ հրդեհ, որպէսզի նա ճարակի իրան կից շինութիւնները և հրեղէն ալիքներով նուաճի ընդարձակ շրջաններ, կլանելով դժոխային կրակի մէջ և շինութիւններ, և կահ կարասիք, և տնային անասուններ, և նոյն իսկ մարդկանց։

Հրդեհներից յետոյ աղէտեալները լինելով աղքատ և զուրկ վիճակի մէջ, անշուշտ չեն կարողանում մտածել շինարարական խելացի պահանջների մասին և նրանց առաջին հոգսերից մէկն է լինում կառուցանել ժամանակաւոր ապաստարան՝ կարելին չափ էժան գնով, սակաւ ծախքերով։

Եւ ահա դիւրավառ փայտեայ տների տեղերում նորից կառուցվում են փայտեայ շինութիւններ, որոնք նոյնպիսի վտանգաւոր նիւթ են հրդեհի համար, ինչպէս և նախկինները։

Մեծ հրդեհների ժամանակ, ճիշդ է, այրվում են նաև քարաշէն շինութիւնները, բայց անտարակոյս, որքան քիչ լինի փայտեայ տների թիւը, այնքան աւելի ապահով կը լինեն նրանք։ Եւ կամ փայտեայ տների շինելու եղանակը, տների, հրդեհաշէջ կայարանների, փողոցների, ծառաստանների, ջրաբաշխ հաստատութիւնների դասաւորութիւնը պէտք է այնպէս լինեն մշակված և գործադրված, որ սկսված հրդեհները անկարող լինեն մեծ ծաւալ ստանալ և շատ շուտով խեղդվեն և ոչնչացվեն արագ գործողութիւններով։

Միթէ Թիւրքաց կառավարութիւնը և օսմանեան մայրաքաղաքի ազգաբնակութեան ներկայացուցիչները այս անգամ էլ անկարող պիտի լինեն այնպիսի մի վիճակ ու կարգ ստեղծելու, որ հրդեհները չը ստանան այսպիսի ընդարձակ ծաւալ և չը ստանան տարերային խոշոր աղէտների բնաւորութիւն։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15 յուլիսի

Պետերբուրգ.—Յուլիսի 14-ին ստատս-սեկրետար Ստոլիպինի նախագահութեամբ կայացաւ մինիստրների խորհրդի 24-րդ նիստը, որ նուիրված էր գլխաւորապէս արեւելեան նահանգների խոտերի ու հացերի անբերրիութեան հարցին։ Ինչպէս պարզվեց, վնասված հանդիսանում են Ակմօլինի, Օրէնբուրգի, Պերմի, Սամարայի, Սարատովի, Սիմբիրսկի, Տօբօլի, Տուրգայի Ուրալի և Ուֆիմայի նահանգներ ու շրջանները։ Մնացած նահանգներում 1911 թ. բերքը բաւարար է, անգամ լաւ։ Վնասված ազգաբնակութեանը օգնելու համար մինիստրների խորհուրդը նախագծեց մի քանի միջոցներ։

Սվինեմինդէ.—Եկաւ Վիլհելմ կայսրը։

Համբուրգ.—Նախագահ Ֆալիէրը հրովարտակ ստորագրեց պետական պաշտպանութեան գործերի բարձր խորհուրդ հաստատելու մասին. խորհուրդը բաղկանալու է զինւորական, արտաքին գործերի, ֆինանսների, ծովային և գաղութային մինիստրներից, մինիստր-նախագահի նախագահութեամբ։ Գերագոյն զինւորական խորհուրդը մնում է, բայց խորհրդի փոխ-նախագահի պաշտօնը վերացվում է։ Ընդհանուր գեներալ-շտաբի պետի պաշտօնը յանձնվեց գեներալ Ժոֆֆրէին։

Պարիզ.—«Թանի» տեղեկութեան առիթով, որ Կամբօնի և Կիդերլէն-Վեխտէրի խօսակցութիւնը վերաբերում է միշտ էլ Գերմանիայի պահանջած կօնցեսիաների ընդլայնմանը, Հաւասի գործակալութիւնը լիազորված է յայտնելու, թէ այդ տեղեկութիւնը ամբողջովին ընկնում է հեղինակի պատասխանատուութեան վրա։

Զինւորական մինիստրը տեղեկացրեց գերագոյն զինւորական խորհրդի փոխ-նախագահ գեներալ Միշէլին, որ մտադրութիւն կայ վերացնել այդ պաշտօնը։

Լօնդօն.—Պարիզի անգլիական դեսպան Բէրտին ընդունվեց ունկնդրութեան թագաւորի մօտ։

Բրիւսէլ.—Վիլհելմինա թագուհին և պրինց Հէնրիխը մեկնեցին Հաագա։

Վիեննա.—Եօթերորդ օրն է, ինչ տրօպիքական շոգ է։ Յուլիսի 15-ին արեւահար եղան 13 մարդ։

Հիւսիսային կայարանում անյայտ մարդկանց ձեռքով այրվեց փայտի պահեստը։ Վնասը մի միլիօն կրօն է։ Հրդեհաձիգը կալանաւորված է։

Բուդապեշտ.—Սեգեդինում ձերբակալել են մի մանկաբարձուհու, որ մեղադրվում է յանցաւոր նպատակով հարիւր մարդու թունաւորելու մէջ։

Բելգրադ.—Գեներալ Նօգին հայեց մի քանի զօրամասեր և մեկնեց Բուդապեշտ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15 յուլիսի

Լօնդօն.—Համայնքների պալատ։ Մակ-Կիննօն-Վուդը ասաց. «Ռուսաց կառավարութիւնը անցեալ ու այս տարի յաճախակի նախազգուշացնում էր Նախկին շահին, թէ անհրաժեշտ է ինտրիգներին վերջ տալ»։ Ապա Պարսկաստանի դրութեան մասին Գրէյը ասաց. «Մենք չենք կարող միջամտել Հիւսիսային Պարսկաստանի գործերին, չենք կարող հարկադրել նոյնը անել ռուսաց կառավարութեան։ Պարսից կառավարութիւնը քանիցս նախազգուշացրեց նախկին շահին, որ նա Եւրոպայում ինտրիգներ սարքելուն համար կարող է զրկվել կենսաթոշակից, ուստի ես գտնում եմ, որ Պարսկաստանը իրաւացի կը լինի, եթէ դադարեցնէ շահին կենսաթոշակ տալը. այն ժամանակ գուցէ հարց չի լինի շահին պաշտպանելու մասին։ Այժմ կռիւը Պարսկաստանում սկսվել է. մեզ մնում է միայն հետևել դէպքերի ընթացքին։ Եթէ կռիւը ստանայ երկիւղ ազդելու բնաւորութիւն, այն դէպքում մենք ակտիվ միջոցներ ձեռք կառնենք պաշտպանելու մեր հպատակների կեանքն ու սեփականութիւնը»։

Հակիրճ վիճաբանութիւններից յետոյ արտաքին գործերի մինիստրութեան բիւջէն ընդունվեց։

Բանւորական կուսակցութեան ներկայացուցիչ Մակդօնալդը ասաց, որ Ասկվիտի լուրջ բացատրութիւնները բոլորի վրա անխտիր թողին խոր տպաւորութիւն. բանւորները գիտակցում են, որ գործերի դրութիւնը լուրջ է, և յոյս ունեն, թէ բանակցութիւնները կը վերջանան հաշտութեամբ (ընդհանուր ծափահարութիւն)։ «Յոյս ունեմ,—ասաց հռետորը,—որ ոչ մի եւրոպական ազգ չի ընդունի, թէ երկրի կուսակցութիւնների բաժանվելը թուլացնում է ազգային միութիւնը։ Դա բնաւ չէ նշանակում, սակայն, որպէսզի մեզ մօտ չը կազմակերպվեն այնպիսի խմբակներ, որոնք մշտապէս ձգտեն արգելք լինելու. որպէսզի երկու քաղաքակիրթ պետութիւններ սրի օգնութեամբ լուծեն այն տարաձայնութիւնները, որոնք դիւրութեամբ կարող են լուծումն ստանալ Հաագայի կօնֆերէնցիայի մէջ»։

Բալֆուրն ասաց. «Եթէ կան քննադատներ պալատից դուրս, որոնք ուրախանում են մեր տարաձայնութիւններից և յոյս ունեն, թէ այդ պատճառով թեթևացած է այն քաղաքականութիւնը, որի դէմ Մեծ-Բրիտանիան այլ հանգամանքներում իցէ թէ բողոքէր, եթէ կան այնպիսի մարդիկ, որոնք ենթադրում են, թէ մենք դուրս ենք թողնված Եւրոպայի քարտէզից նրա համար, որ ունենք տնային դժուարութիւններ, պէտք է այդ տեսակ մարդկանց ասել, որ նրանք բնաւ չեն ըմբռնում բրիտանական ժողովրդի զգացմունքները և օպպօզիցիայի հայրենասիրութիւնը, մինոյն է—շխում է այդ լիբերալներից թէ պահպանողականներից» (բուռն ծափահարութիւն)։

Չերնօգորական թագաւորը յուլ. 7-ին Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Աւստրօ-Ունգարիայի և Իտալիայի դիպլօմատիական ներկայացուցիչներին մի քանի առաջարկութիւններ արեց Ալբանիայում տիրող դրութեան մասին։ Այդ առաջարկութիւնների մասին դեռ չէ կարելի բացատրութիւններ տալ մինչև որ նրանց մեծ պետութիւնները չը քննեն։ Բալֆուրը բացատրեց, որ Ասկվիտը գործը վարեց արտաքին քաղաքականութեան դժուարութիւնների ու պատասխանատուութեան լիակատար գիտակցութեամբ։ Ներկայ րօպէին Բալֆուրը յորդորում է պալատին հանգիստ մնալ, և վերջացրեց, որ կուսակցական տարաձայնութիւններ չը պէտք է գոյութիւն ունենան այնտեղ, ուր շօշափվում են համուր երկրի շահերը (ծափահարութիւն)։ Գրէյը Ալբանիայի հարցի նկատմամբ պարզաբանեց, թէ Թիւրքաց կառավարութիւնը չը պէտք է զարմանայ այն բանից, որ մեծ պետութիւնները զբաղված են այդ հարցով. Անգլիան ձեռք կառնէ բոլոր հնարաւոր միջոցները անկարգութիւնների առաջն առնելու համար, որովհետև նա հանդիսանում է Թիւրքիայի նոր ռէժիմի բարեկամ և Ալբանիայում անմիջոցներով վախճան տալու կողմնակից։ Գրէյը համոզված է, որ եւրոպական պետութիւնները չեն կամենում միջամտել Թիւրքական գործերին, բայց չէ ասում, թէ այդ պետութիւնների միացեալ ոյժերը չեն միջամտի անհրաժեշտութեան դէպքում։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15 յուլիսի

Կ. Պոլիս.—Իտալական դեսպանը Բ. Դրան ներկայացրեց իր ժամանակաւոր անձնափոխանորդ Մարտինին։

Յունաց հաւատարմատարը բողոքեց ոստիկանութեան գործողութիւնների դէմ։

Մակեդօնիայում անտառները այրվում են։

Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը համաձայնութիւն ստորագրեց Ադրիատիկ երկաթուղու կառուցման մասին՝ Մարդարից սերբիական սահմանագլխով մինչև Պրիզրէն, Դիակօվօ, Սկիւտար և Սան-Ջիօվաննի-Դի-Մէդուա։

Ոսկեղջիւրի կամուրջի մօտ բռնկված հրդեհը ոչնչացրեց երկու շարք կրպակներ։

Յուլիսի 16-ին վերջնականապէս համաձայնութիւն է ստորագրվելու Ցէտինիէի Թիւրքաց դեսպանի և մալիսօրների միջև։

Բերլին.—Վիլհելմ կայսրը սուլթանից խնդրեց ընդունել 20,000 մարկ՝ հրկիզեալներին տալու համար։

ՕԴԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15 յուլիսի

Մոսկվա.—Պետերբուրգ—Մոսկվա թռիչք կազմակերպող կօմիտէտը բաժանեց մրցանակները։ Վասիլևվին արագութեան համար 5,000 ր., երեք էտապ տարածութիւն անցնելուն համար 1,750 ր. և տօտալիզացիայի համար 3,750 ր., ընդամենը 10,500 ր.։ Բացի դրանից քաղ. վարչութիւնը յատկացրեց 3,000 ր.։ Մոսկվայի օդագնաց ընկերութիւնը 250 ր. աէրօպլան գնելու համար, Եանօվսկիին—արագութեան համար։ 2,400 ր., երեք էտապ տարածութեան համար 1,750 ր., տօտալիզացիայի համար 3,000 ր., ընդամենը 7,150 ր.։ Ագաֆօնօվին—արագութեան համար 4,500 ր., տօտա-

լիզացիայի համար 2,250 ր.։ Կոստինին—արագութեան համար 2,700 ր., տոտալիզացիայի համար 2,250 ր.։ Կամպօ-Սցիպիօնին—արագութեան համար 800 ր., տոտալիզացիայի համար 1,500 ր.։ Լերխէին—2,875 ր., Մասլէնիկովին 300 ր., Ուտօչկինին 1,125 ր. և բժշկութեան համար 3,000 ր., Սլիւսարէնկոյին բժշկվելու համար 1,500 ր.։ Ընդամենը 35,950 րուբլի մրցանակ։ Պետերբուրգի աւտոմոբիլային ակումբի կուբոկը տրվեց Վասիլևվին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

15 յուլիսի

Թաւրիզ.—Ռուսների աջակցութեամբ բանտից ազատվեց մի ամիս առաջ բանտարկված Արդաբիլի նահանգապետ Րէշիդ-ուլ-Միւլքը, որի համար արդէն կախաղան էր պատրաստված։

(Լրագիրներից)

Պետերբուրգի դիպլօմատիական շրջաններում յամառ կերպով խօսում են, թէ Պետերբուրգի և Լօնդօնի միջև բանակցութիւններ են վարվում այն մասին, թէ երկու կառավարութիւնները ինչ դիրք են բռնելու, եթէ Մահմէդ-Ալին Թէհրան մտնէ։ Ասում են, որ ռուսաց դիպլօմատիան վճռել է այդ հարցում գործել Անգլիայի հետ համերաշխօրէն։

Բացի հասարակական փրկութեան կօմիտէտից, Թէհրանում կազմվեց 12 հոգուց բաղկացած մի մարմին զինուորական գործերը ղեկավարելու համար։ Այդ 12 հոգու մէջ են նաև Եփրեմը և Սաթթար խանը։

Թէհրանում դրութիւնը յուսահատական է։ Մէջլիսի մեծամասնութիւնը «ձախացաւ»։ Ձախակողմեան բլօկը ներկայումս հաշվում է 45 ձայն։

Թէհրանում կալանաւորվեցին Մահմէդ-Ալի շահի փեսայ Էմին-ուդ-Դօվլէն և մի քանի ուրիշ կասկածելի անձեր։ Կալանաւորութեան ժամանակ սկսված հրացանաձգութիւնից սպանվեցին 2 կին։

Թէհրանից «Р. Сл.»-ի թղթակիցը հեռագրում է, որ տեսնվում են պրօվօկացիայի փորձեր հայկական ջարդ կազմելու։ Այն ֆրազը, թէ յեղափոխութեան մէջ սկսում՝ է պատվել։ Համադանում նոյնիսկ փորձ է եղել կողոպտել Թումանեանների գրասենեակը։

ՀԱՅԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՂԱՐԱԴԱՂՈՒՄ

Թաւրիզ, 11 յուլիսի

Այս գիշեր սուրհանդակով լուր է հասնում, որ ջարդ տրված է հայ Նորաշէն գիւղը։ Ազգային կառավարիչ Յովհաննէս-բէկը կասկածելի դիրք բռնեց և մօտեցաւ Ղահրաման խանին և այդպիսով Ղարադաղը քանդեց բայց և ինքը ընկաւ Ղահրամանի, ցասումի տակ ու ստացաւ իր արժանի պատիժը։ Նա իր չորս տղաներն ուղարկում է ծառայելու Ղահրաման խանին։ Ղահրաման խանը զինաթափ է անում չորսին և բանտարկում, իսկ իր ծառաներին ուղարկում է Նորաշէն՝ Թալանելու և Յովհաննէս-բէկին բռնելու։ Սակայն սա կռիւը սկսվելուց փախչում է։ Սրան օգնութեան է հասնում Ղահրաման խանի հակառակորդ Մամադ խանը և չի թողնում, որ գիւղը թալանեն։

Գիւղացիները վեց օրվայ ժամանակ պաշտպանութեան համար 80 թուման են տալիս, որ պահպանի մինչև քաղաքից օգնութիւն հասնելը։ Ղահրամանի խանի ծառաները տարել են խանագահեցի Զաքարի ձին, և ինքը պիտի բռնվէր, բայց փախել է։

Ցիշեալ խանը մարդ է ուղարկում, որ Սարդու գիւղի բնակիչ Աւագին և սրա կնոջը ձերբակալեն և իր մօտ տանեն։ Աւագին օգնութեան է հասնում Նորաշէնցի Ալեքսան Առաքելեանը։ Թուրքական Մարտա-Նաղումի գիւղում Թուրքերը Առաքելեանի առաջն են կտրում մաուզէրով, որ սպանեն. բայց Առաքելեանը խփում է երկու Թուրքերի և ինքը ազատվում է։

Գիւղից գիւղ գնալ չէ լինում, ոչ մի գիւղի ցանք չեն թողնում հաւաքելու։

Հայաբնակ Քալալայ գիւղի դէպքի մանրամասնութիւնները գրված չեն. միայն յայտնի է, որ Թուրքերը տարել են երկու հայ կնոջ։ Մենք որքան դիմումներ ենք անում կառավարութեան, բայց ոչ մի օգնութիւն ոչ մի տեղից չը կայ, և մեր հայ հասարակութիւնը ոչ մի միջոցով չէ օգնում մեր դժբաղդ Ղարադաղին։

Այս կրակը երկար տարիներ է, որ այրում է մեր ընդհանուր հայ ազգին. բայց այնուամենայնիւ երբեմն օգնում էին խեղճերին՝ ազատվելու։ Այժմ ամեն մի օգնութիւն դադարել է։

Խնդրում ենք մի կոչ յայտարարէք Ղարադաղցի պանդուխտներին, որ հայրենիքը քանդվեց-գնաց։ Կարողութիւն և նամուս վտանգված են։ Բէյվանին օգնութեան հասնող, հայրենիքի օգնութեան գնացող տղաներից ճանապարհին սպանված են չորս հոգի։

Յովհաննէս Յովհաննիսեան

Շուշի, 6 յուլիսի

Ղարադաղի հայերի կրած թշուառութիւնների մասին հետևեալ մանրամասնութիւններն են հաղորդում Ջէբրայիլից։

Եղբարք Թումանեանների Միգկիթ գիւղը թալանի ենթարկվելու ժամանակ սպանվել են 4 հոգի, վիրաւորվել՝ 5 հոգի։ Գիւղը մատնվել է հրդեհի։ Գիւղացիք հաւաքվելով Ողան գիւղը՝ այդտեղից սկսել են դիմակռիւը՝ հայերից սպանվել են 3 հոգի, վիրաւորվել՝ 5 հոգի։ Թշնամու ունեցած կորուստը յայտնի չէ։ Ողան գիւղի արտերում հունձ անելու ժամանակ բռնաբարվել են 8 կին, որոնցից 5-ը ազատվելով կարողացել են փախչել, իսկ 3 հոգու ծծերը կտրելով՝ տանջանքների մէջ մեռել են։

Թշնամու ոյժերը մեծ մասամբ ուղղված են դէպի Ողան գիւղը։

Յարձակումների պարագլուխներն են՝ Րուստամ-խանը, Հաջի-խանը, Ասադուլլա-խանը և Զաման-բէկի տղաները։ Ա. Շ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՁԱՐԷՔԱՅ ՎԱՆՔԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

II*)

Մինչև այդ՝ վանահայրը, հէնց իր վանահայրութեան առաջին տարուց՝ ողորմութեամբ մուրալու ցուպը դէն շպրտելով. իր նախորդներին նմանվելու տենչը բնաւ չունենալով՝ որպէսզի մի հասարակ մշակ՝ հողի, ցելի, արևի, անձրևի հետ կռւելով. վանքի մօտը մի կամ երկու դեսեատին հող էր մշակում բանջարաբուծութեամբ պարապում, ամեն տեսակ կանաչեղէններ ցանում՝ կարտօֆիլ, վարունկ, պոմիդօր, սոխ, կաղամբ, լոբի և այլն և այլն, և այդ մթերքները՝ էշերին բեռնած՝ վաճառ էր հանում Գետաբէկի պղինձ հալելու գործարանի բազարը, շուկան, և դրանից մի քանի հարիւր րուբլի տարեկան օգուտ ստանում։

Վանահօր մշակած կարտօֆիլը շատ տեղերի կարտօֆիլից յատկութեամբ բարձր էր և Գանձակում «վարդապետի կարտօֆիլ» անուամբ միշտ մի քանի կօպէկով աւել էր ծախվում։

Երբ պատահմամբ գարնան միջոցին վանքի մօտով անցնելիս մարդ նկատում էր վանահօրը՝ ցեխոտ շորերով, հասարակ մշակների հետ հաւասար աշխատելիս, հոգեկան մեծ զուարճութիւն էր զգում։

Հարցնում ես.

— Հայր-սուրբ, Աստուած օգնական. էդ ինչ էք շինում.։

Նա հպարտութեամբ պատասխանում էր.

— Բարեկամ, վաստակում եմ, որ ժողովրդի գլխին ծանր բեռ չը դառնամ, իմ վաստակովս ապրեմ...

Նրա ծիծաղատես, զուարթ դէմքը միշտ ուրախ էր լինում։ Նա և շատ հիւրասէր էր։

Վանահայրը, բառիս բուն նշանակութեամբ, սիրահար երկրագործ էր և գիւղատնտես։ Նա պարապում էր անասնաբուծութեամբ. պահում էր ընտիր կովեր, կաթից պատրաստում էր իւղ, որի աւելորդը դարձեալ վաճառում էր։ Նա պարապում էր մեղուաբուծութեամբ ևս, որից առատ վարձատրվում էր։ Այսպէս՝ հայ-սուրբը տարեկան վաստակում էր 1000-ից մինչև 1200 րուբլի։ Դա այն ամուր և խորին համոզմունքով, վստահութեամբ սկսած գործն էր, որի զօրութեամբ խորտակելով մուրացկանութեան գահը՝ դիմեց ազատ և անարատ վաստակի, հարազատ, միակ, վսեմ և ազնիւ այն աշխատանքի, որը մարդուն մօտեցնում է իր փառքի գրօշակին և նրան ազատում ստրկութեան շղթաներից... Այստեղ յիշատակելու արժանի է վանահօր մի վարմունքը մեղուների վերաբերմամբ։ Աստուածատուր վանահայրը աշնանը մեղուի փեթակներից մեղր շատ սակաւ էր վերցնում. նա մեղրը փետակից հանում էր գարնանը, երբ մեղուի փեթակները ձմերանոցից դուրս էր բերում ազատ օդը։ Նա այդ բացատրում էր այսպէս։

Մեղուները,—ասում էր հայր-սուրբը, արդար վաստակի պտուղը. ինչ որ նրանց կերակրվելուց յետոյ մնայ, այդ մնացածն է միայն ինձ պատկանում։ Շատերը ագահութիւնից գրգռված՝ մեղուի փեթակից աշնանը այնքան մեղր են վերցնում, որ մեղուներին, կարևոր սնունդից զրկելով, միոյնում փչացնում են։

Վանահայրը շարժված խօսում էր, թէ այդպիսի վարմունքը զզուելի է, այդ անարդարութիւն է, յափշտակութիւն և վերջապէս աւազակութիւն է, երբ զրկում են աշխատաւորին իր արեան քրտինքով ձեռք բերած աշխատանքից և այնքան չեն առատ վարձատրում, որ նա կարողանայ կրկին վաստակելու ոյժը ունենալ, նորից ոյժ ստանալ... Աստուածատուր վարդապետը այսպէս էր դատում և ինքը իր քարոզածին համաձայն վարվում։ Վերջապէս շատ սակաւները կը գտնվեն, որ կարողանային Աստուածատուր վարդապետին նմանվել։ Եւ եթէ այսօր վանքը տէր է դարձել մի նշանաւոր կալուածի, անտարակոյս նա դրանով պարտական է Աստուածատուր վանահօր ժրաջան, հմուտ և քաջարի գործունէութեանը...

Գանձարանի հետ բոլոր վէճերը վերջացնելուց, բոլոր արգելքները, դժուարութիւնները սրբելուց, հարթելուց յետոյ՝ Աստուածատուր վանահայրը մտադիր էր վանքի կալուածների կառավարութեան պատկերը հիմնովին փոխել, կայքը աւելի շահաւէտ դարձնել. և հէնց այդ դիտաւորութեամբ երբ սկսում է նպատակայարմար միջոցներ ձեռք առնել—որի պատճառով նա ստիպված է լինում երբեմն-երբեմն դիմել և խիստ միջոցների—չար հոգիները նրան կեանքից են զրկում։

Վանահօր դեռ կենդանի ժամանակ, վէճերը բոլորովին վերջանալուց յետոյ, «Մշակ» լրագրի էջերում մի նամակ լոյս տեսաւ։ Յօդուածագիրը, որքան յիշում եմ, քննում էր անտառի նշանակութիւնը, նրա որակը և քանակը և հաստատում թէ՝ քանի որ վանքի կողքին գոյութիւն ունեցող Գետաբէկի պղինձ հալելու գործարանը շարունակելու հնարաւորութիւնը կունենայ, վանքապատկան կալուածներից առանց անտառին վնաս հասցնելու տարեկան շարունակաբար կարելի կը լինի 5000 րուբլի զուտ արդիւնք ստանալ։ Նամակագիրը վանահօրը վանքում անփոփոխ պահելը անհրաժեշտ էր համարում, միայն մի որոշ առճիկով, որ նա կալուածների կառավարութեան վրա կօնտրօլ ունենայ։ Սրա հետ միասին թղթակիցը խորհուրդ էր տալիս նշանակել մի մասնագէտ կօնդուկտօր՝ անտառը կանոնաւոր կերպով շահագործելու համար։ Նա յարուցել էր և մի կարևոր խնդիր, այն է՝ վանքի սեփական կալուածների արդիւնքով Զարէքայ վանքում մի վանական դպրոց հիմնել և այդ դպրոցում շրջակայ գիւղերի երեխաներից գիւղերի համար պիտանի քահանայացուներ դաստիարակել։ Այս մտքին համակիր էր և վանահայրը, շրջակայ գիւղերի համար վանքի դպրոցը ընդունելով ամենայարմար կենտրօնը։ Ի դէպս է ասել, որ վանահայրը տարիների ընթացքում փայտեղէնների մեծ պատրաստութիւններ էր տեսել՝ վանքում շինութիւններ կառուցանելու համար։

Այս բոլոր ցանկութիւնները, այս խնդիրները վանահօր սպանութիւնից և վանքապատկան կալուածների յարքունիս գրաւումից յետոյ ջուրը թափվեցին, մնացին. նքացան և վարդապետի մեծ խնամքով պատրաստած փայտեղէնները, ունեցածները ալանթալանի արժանացան...

Գանձակ Դարվիշ-Բաբա

(Վերջը միւս անգամ)

*) Տես «Մշակ» № 152.

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐԻՍՏՆԵՐԻ ՄԻՋԱԴԷՊԻ ՇՈՒՐՋԸ

Տ. Նազարեանը վերադառնալով արտասահմանից և տեղեկանալով, որ Գերմանիայից եկած տուրիստներից մէկը «Berliner Tag.»-ում ծաղրական յօդուած է տպագրել Կովկասի և կովկասցիների հասցէին, իր տրտունջն է յայտնել Բերլին՝ Միջազգային Մամուլի Դաշնակց. կենտր. կօմիտէի փոխնախագահ Շվայցարին։ Այժմ Տ. Նազարեան ստացել է Շվայցարից պատասխան, որով հաղորդում է ի միջի այլոց՝

«Սրտանց շնորհակալ եմ ձեզանից, բարձրապատիւ կօլլեգ և սիրելի բարեկամ, ձեր նամակի համար, որ այսօր ստացայ, ուր գրում էք «Berl. Tag.»-ում տպագրվածի մասին և որը իր ժամանակին ես կարդացել եմ, խոստովանում եմ, մեծ դժգոհութեամբ։

«Շատ են վեհապանծ ձեր հսկայ լեռները, որպէսզի մարդու մէջ ցանկութիւն ծագի անտեղի ծաղրական նկարագրութիւն անելու։

«Ինձ անհասկանալի է, թէ ինչպէս կարող է մարդ գրել մի երկրի և նրա ժողովուրդների մասին, որոնց մէջ միայն երկու օր է մնացել։ Ես յաճախ լսել եմ այն անսովոր լայն հիւրասիրութեան համար, որ մեր տուրիստները վայելել են այդտեղ, ամենուրեք, և ինձ շատ վշտացնում է լսել այդ տեսակ «շնորհակալութիւն» նրանց կողմից»։

Միջազգ. Մամուլի Դաշնակց. կենտր. կօմիտէի փոխնախագահը խորհուրդ չէ տալիս ուշադրութեան առնել այդ յօդուածը և չը պատասխանել, որովհետև հեղինակը մը նոր հեղինակ կառաջացնէ և այլն։

Սակայն խոստանում է ինքը գրել անկախ ֆէլիէտօն՝ ջրելով բոլոր անհեթեթութիւնները, երևան հանելով «իր լիապէս համոզումը մեր գեղեցիկ հայրենիքի եւ նրա ազգաբնակչութեան վեհութեան մասին»։

Յօդուածը լոյս կը տեսնէ Բեռլինում Տ. Նազարեանի լրացուցիչ տեղեկութիւններն ստանալուց յետոյ։ Բացի այդ՝ «Տարազի» առաջիկայ համարում այս միջադէպի առիթով լոյս կը տեսնէ յատուկ յօդուած, ուր Տ. Նազարեան խնդիրը այլ կողմից է շօշափում։ Z.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Սոսկալի ոճիր Բաշքենդ գիւղում

Ղաթարի հանքեր (Զանգ. գ.), 9 յուլ.

Յունիսի 30-ից լոյս 1-ն յուլիսի երեկոյեան ժամը 12-ին յունաբնակ Բաշքենդ գիւղում, իր սեփական տան մէջ, չարագործի ձեռքով սենեակի լուսամուտից գնդակահար եղաւ և սպանվեց յայտնի յոյն հանքատէր Ապօստոլ Ֆեօդորովիչ Կունդուրօվը։

Հանգուցեալի ասելով՝ իրան սպանողն էր Բաշքենդ գիւղում բնակվող յոյն Եօրիկա Պանաետօվը։ Սպանութեան շարժառիթը, ինչպէս ասում են, վրէժխնդրութիւնն է։

Մարդասպանը նոյն գիշերը անյայտացել է։

Հանգուցեալը 57 տարեկան էր։ Զանգեզուրի հանքային շրջանում նա որոշ տեղ էր բռնում իր գործունէութեամբ և ազգաբնակութեան կողմից յարգանք էր վայելում։

Նրա, այսինքն «Եղբ. Կունդուրօվների» հանքերը գտնվում են Կաւարտ հայաբնակ գիւղի մօտ, և իրանք Կունդուրօվները 50 տարուց աւելի է, որ գործում են շրջակայ գիւղացիների հետ հաշտ և դժգոհութեան ոչ մի առիթ չեն տուել։

Վերջին տարիները հանգուցեալ Ապօստոլ Ֆեօդորովիչը ցանկանալով աւելի քան մեծ ծառայութիւն անել այն ժողովրդին, որից աղա (պարոն) մեծ անունն էր ստացել, ձեռնարկեց մի յարմար դպրոցական շէնքի շինութեան Կաւարտ գիւղի դպրոցի համար։

Դպրոցի կահաւորումը և հանդիսաւոր բացումը տեղի պիտի ունենար առաջիկայ սեպտեմբերին, որին անհամբեր սպասում էր Կաւարտ գիւղի հասարակութիւնը, աւելի ևս հանգուցեալը, որի բարի նպատակն էր ունենալ կրթված և պարտաճանաչ աշխատաւորներ։ Բայց չարագործի գնդակը կիսատ թողեց հանգուցեալի իղձերը։

Կունդուրօվները յայտնի են իրանց բարենպատակ գործունէութեամբ, որոնց պա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Սայլը կանգնեց փոքրիկ ու կուչ եկած Ջրաղացի մօտ, հին ընկուզենու ստուերի տակ։ Ծամբորդները ցած իջան, թափ տուեցին իրանց չուխաների լայն փէշերը ու ցրվեցին զանազան կողմեր։ Սայլապանը գոմէշները լծից նոր էր արձակել, երբ նրանք մէկ-մէկ վերադարձան՝ թաց-թաց երեսներն ու ձեռքները թաշկինակներով սրբելով։

— Լաւ ջուր է,—ասաց մէկն ու պառկեց մէջքի վրա՝ գլուխը յենելով ձեռքերի վրա։

Նա արհեստով կօշկակար էր՝ ստորին տեսակի։

— Վա՜հ, բան չը գիտէիր, սրա պէս ջուր չը կայ ամբողջ Կախէթում,—պատասխանեց միւսը, մերկացնելով ու սրբելով իր գարշահոտ ոտները։

Սա մի մրգավաճառ էր։

Նրանք երեք հոգի էին, չորրորդն էլ սայլապանն էր։

— Սբա սուփրա,—գոռաց խռպոտ ձայնով Գօճօ մականունով հաստլիկ երիտասարդը, հանելով սայլից խուրջինը։

— Դուք նստեցէք, ես կը բերեմ ամեն բան,—շտապով խօսեց սայլապանը, գետնին գցելով ճիպոտն ու բարձրանալով սայլի վրա։

Երբ ամեն բան պատրաստեցին և բոլորքեան ծալապատիկ նստեցին ճաշելու համար, մօտեցաւ նրանց մի ծերուկ գեղջուկ՝ պատառոտած շորերով, ալիւրի մէջ շաղախված։

— Բարով էք եկել, տղերք,—պատասխանեց նա խուլ ձայնով ու դրեց սուփրի մէջտեղ սառը ջրով լի թաց կուժը։

— Նստի, բիձա,—ասաց Գօճօն, ուժգին թափ տալով նրա փէշից։

— Կը սիրեմ հայու խուրջինը,—ժպտալով խօսեց ծերունին ու նստեց։

Նա ջրաղացպան էր։

Յարձակվեցին կերակուրի վրա, քաղցած գայլերի նման, և կարճ միջոցում միանգամայն անհետացրին ամբողջ պաշարը։ Բայց գինին դեռ էլի կար տկի մէջ։

— Հաց չունե՞ս, բիձա,—հարցրեց Գօճօն, կրծելով ոչխարի բուդի ոսկորը։

— Հաց չունեմ,—պատասխանեց ջրաղացպանը,—բայց եթէ լայեղ կանէք, լաւ սիմինդրի ճաթ ունեմ...ի՞նչ կասէք, բերեմ։

— Բեր, էլի՛, հէր օրհնած,—միջամտեց սայլապանը,—ճաթը հաց չէ՞։

Ջրաղացպանը ծուլութեամբ վերկացաւ ու կաղալով գնաց ճաթ բերելու։ Երևում էր, որ նա ոսկրացաւից տառապում էր։

Գինի խմում էին անընդհատ, կախէթիցիների սովորութեան համեմատ։

Ջրաղացպանը վերադարձաւ և շպրտեց սուփրի վրա ճաթեր, կարծես ցոյց տալու ցանկութեամբ իր առատաձեռնութիւնը։

— Քո տունը չը քանդվի,—ծիծաղելով արտասանեց կօշկակարը,—քիչ էր մնում խեղդվէի. ինչ էք ուտում այս անտէրը։

Նա իր ճաթի կտորը սայլապանին տալով լցրեց գաւաթը կարմիր գինով ու խմեց։

Ամենքի գլուխները տաքացան։ Խօսակցութիւն, ծիծաղ, հանաքներ իրար խառնվեցին։ Ձայները աստիճանաբար բարձրանալով փոխվեցին աղմուկի, գոռում գոչումի։

— Ես էլ՝ Աստուած կեանք տայ էն մարդուն, ով իր օրում մեղք չի գործել,—հառաչեց Գօճօն զոռ տալով իր կոկորդին ու կարմրելով։

— Դու էլ բան ասացիր,—ծաղրելով նրկատեց կօշկակարը,—էդպէս մարդ չը կայ երկնքի տակ։

Այս հարցը անմիջապէս վիճաբանութեան առարկայ դառաւ։ Ամեն մէկը մի բան էր ասում, առանց լսելու ուրիշի խօսքը։

— Քիչ համբերութիւն, քիչ համբերութիւն,—գոռաց Գօճօն,—մի խօսք ունեմ, մի խօսք...

Նա այս բանը կրկնում էր անվերջ, պտտացնելով իր ցուցամատը մերթ մէկի, մերթ միւսի քթի առաջ։

Վերջապէս տիրեց լռութիւն։

* *

— Արթնացայ,—շարունակեց Գօճօն ընդարձակ առաջաբանից յետոյ։—Աքաղաղը նոր էր կանչել։ Աչքերս բաց արի, տեսնեմ կինս կողքիս չը կայ. հայ դէս, հայ դէն, չը կայ ու չը կայ...

— Վա՜յ ես նրա...,—բացագանչեց ջրաղացպանը։

— Լուացվեցի, երեսս խաչակնքեցի ու տանից դուրս եկայ, գնայի գործի... Ի հարկէ հասկացայ, թէ ում հետ է փախել։ Կար մի շան-որդի, գող աւազակ։ Տնով-տեղով գողեր էին։ Նրա հայրը բանտում մեռաւ։ Կինս փախել էր... Էն, ջհաննամ նրա գլուխը. պռնիկ դուրս եկաւ... Ես ինչ մեղաւոր եմ։ Լաւ եղաւ որ փախաւ, ապա թէ ոչ՝ վաղ թէ ուշ ես նրան կը սպանէի։

— Երկուսին էլ միասին պէտք է սպանէիր,—գժկոտված բացագանչեց մանրավաճառը։

— Է՜, է... Փախաւ, էլի՛, փախաւ... ո՞վ է նրա համար դարդ անում. նրա հէքն էլ անիծած։ Բայց սիրտս դաղվում է կօշիկներիս համար... Մի ջուխտ նոր կօշիկներ ունէի, Ղարաբաղի, էն, երկայն ճիտերով... տարել էին հետները շան-որդիք։

—Անաստուած շան-որդիք,—փնթփնթաց սայլապանը, վիզը քորելով։

— Ափսոս,—աւելացրեց կօշկակարը,—արժէ ութ մանէթ՝ ինչպէս ութ կօպէկ։

— Մախլաս, տարան, էլի, տարան... Ես էլ, տղերք, նոյն գիշերն եռթ վճռեցի փախցնել էն շան-որդու քրոջը. շատ սիրուն քոյր ունէր։ Գնացի ու պպզեցի նրանց տան բակում, խոտի դէզի քամակին... Գիշերը այնպէս մութն էր, որ կեանքումս չեմ տեսել նրա նման մութ գիշեր։ Վերջապէս դուռը բացվեց ու դուրս եկաւ մի կին։ Ընթաղրեցի, որ հէնց նա է... Վրա ընկայ, խտտեցի, բարձրացրի ու դրեցի ուսիս... Էն բռնոթի հոտը որ դիպաւ քթիս... Էն շան-որդու մայրն էր եղել...։ Ոչ դէս ոչ դէն, դէմ ու դէմ գետնին զարկեցի ու, հայդէ... փախայ։

Լսողները մի քանի վայրկեան ապշած մնացին։ Յետոյ արտասանեցին «վայ-վայ, օհ-օհ-օհ»։

— Խեղճ պառաւը պառկեց անկողին ու էլ չը վերկացաւ։ Մեռաւ մի շաբաթից յետոյ։ Իր մահով մեռաւ թէ... թէ չէ, Աստուածոն էր յայտնի. բայց մինչև այսօր սրտիս վրա մի տեսակ ծանր քար է դրած։

— Դժուար բան է, արևս վկայ,—ասաց սայլապանը՝ ճաթը ծամելով։

Կօշկակարը տխրել էր, ըստ երևոյթին մտատանջութեան մէջ էր։

— Հը՛, ինչ ես բայղուշի պէս քիթդ կախել,—կշտամբեց նրան Գօճօն,—ի՛մ կնիկը փախաւ, քոնը խօ չէ։

— Հօրս բէզամազ արեցի,—վշտացած արտասանեց կօշկակարը,—էն էր ու էն, մինչև օրս լալիս է սիրտս...

Վերջին խօսքը խեղդվեց կոկորդի մէջ։

— Լաւ մարդ,—ասաց ջրաղացպանը,—ով չի բէզամազ արել իր ծնողներին։

— Դուք չը գիտէք. շատ փիս բէզամազ արեցի։

— Էհ, ի՛նչ լինի, լինի,—գլուխը թափ տալով ու հառաչելով խօսեց մրգավաճառը.—մի մաղալու բան կը պատմեմ ես էլ։

Այս ասելով լցրեց բաժակը ու «Աստուած հոգին լուսաւորի Կօրխմազի» ասելով խմեց։

— Մեզ որ ասում էք, չէք հասկանում ի՛նչ բան է մեղքը...

— Ո՞րտեղից յիշեցիր Կօրխմազին,—հարցրեց Գօճօն,—միտդ ե՞ նրա երկար չօնգուրը։

— Ասում եմ, էլի՛... Շատ վատ բան արեցի... ինչքան ասէք՝ վատ. բայց էլ ի՛նչ կօգնեմ... Ջահիլ էի, գլուխս տաք... էհ մախլաս...

— Աղա, շան տղայ,—միջամտեց Գօճօն,—իմ արածից էլ խօ վատթար չէ՞ր լինի. ինչ ես նազխռուզով ձգձգում։

— Արևս վկայ՝ վատթար է,—լրջօրէն արտասանեց մրգավաճառը, աչքերը յառելով երկնքին, արցունքները ծածկելու համար.—հին բան է, կը լինի քսան տարի։

Տիրեց լռութիւն։

— Է է... մախլաս... Դէ լսեցէք... Մէկ տէր-Վարդանը գիտէ այս բանը ու մէկ էլ դուք կը գիտենաք։ Աստուած էլ խօ գիտէ ու գիտէ։

— Փառք քեզ, Աստուած,—փնթփնթաց ջրաղացպանը։

— Ճաթ էլ չունե՞ս, բիձա,—կիսաձայն հարցրեց նրան սայլապանը, թեթև բոթելով ու վերջին կտորը ծամելով։

— Փառք քեզ, Աստուած, փառք,—կրկնեց միևնոյն ձևով, կարծես նրան չէր վերաբերում սայլապանի խօսքը։

— Ալավերդիից գալիս էինք, ողորմած լինի ձեզ, ես ու խեղճ Կօրխմազը՝ իր չօնգուրով։ Մի քանի շահի հաւաքեց այնտեղ՝

ղը՝ Խարալամպին, (ժողովրդի մէջ յայտնի էր ուստա-Ալլահվերդի անունով) շինել էր տուել կամուրջներ գետակների վրա և մի հոյակապ եկեղեցի Բաշքենդ յունաբնակ գիւղում։

Ամեն մի կուլտուրական ձեռնարկութեան հանգուցեալը ընդառաջ էր գնում։

Անցեալ տարի այստեղ բացվելով Կ. Հ. Բ. Ընկ. ճիւղը, հանգուցեալը ինքնաբերաբար իր Ուղուր-չայի պղնձագործարանին կից նորակառոյց շինութեան մէջ յատկացրեց երկու մեծ սենեակ էլեկտրական լուսաւորութեամբ գր.-ընթերցարանի համար։

Յուլիսի 7-ին կատարվեց Ապոստոլ Ֆեօդորովիչի թաղումը։ Թաղման հանդիսին ներկայ էին Թիֆլիսից եկած նրա որդին՝ Աքիլլէսը՝ մի քանի բարեկամներով, տեղական բոլոր հանքապղնձագործարանատէրերը՝ հայ, թուրք, ֆրանսիացի, ինժեներ կառավարիչները, վիճակիս գործակալ քահանան 6 քահանաներով և բազմաթիւ ժողովրդով, Կաւարտ գիւղի սեփականատէր Սուլթանով բէկերը, Ուղուր-չայի բալարի առատականները և շրջակայ թուրք գիւղացիները իրանց մոլլայի հետ և բազմաթիւ գործաւորներ և հայ գիւղացիներ։

Պատարագից յետոյ ռուս քահանան դամբանական խօսեց դրուատելով հանգուցեալին։

Թուրք մոլլան նոյնպէս մաղթանք-հոգեհանգիստ կատարեց և խնդրեց Աքիլլէս Ապոստոլիչին շարունակել հօր գործը, աշխատաւոր ժողովրդին գործ և հաց տալ։

Ժամը 1-ին պսակներով զարդարված դագաղը յայտնի հանքատէրերը և մօտիկ ծանօթները եկեղեցուց ձեռների վրա դուրս տանելով իջեցրին Բաշքենդ գիւղի եկեղեցու բակում փորված դամբարանը։

Հանգուցեալի որդի Աքիլլէսը իր հօր յիշատակին նուիրեց Բաշքենդի եկեղեցուն 300 րուբլի։

Կաւարտ գիւղի հայերը իրանց սիրելի Ապոստոլ-աղայի յիշատակի յաւերժացմանը նուիրեցին Կ. Հ. Բ. Ընկ. Ղափանի ճիւղին 100 ր., իսկ հանքերի բանւորները նոյն նպատակով նուիրեցին Ղափանի ճիւղին 50 րուբլի։

Եկեղեցու բակում և հանգուցեալի բնակարանում, Բաշքենդ գիւղում, հոգեհացի ճոխ սեղան էր պատրաստված բազմաթիւ հայ և թուրք ժողոված հասարակութեան համար։ Թաղման հանդիսին ներկայ եղողները ցաւակցութիւն յայտնեցին Աքիլլէս Ապոստոլիչ Կունդուրովին և ցրվեցին։

Ներկայ գտնվող բոլոր կաւարտցիները և հայ ու թուրք մշակները ներկայանալով Աքիլլէսին խնդրեցին իրանց հանգուցեալ աղա-Ապոստոլի ձեռնարկութիւնները առաջ տանել և նրա իղձերն ու ցանկութիւնները իրագործել։

Կ. Հ. Բ. Ը. Ղափանի ճիւղի վարչութիւնը ներկայ էր թաղման հանդիսին և ցաւակցութիւն յայտնեց Աքիլլէսին իր կրած ծանր կորստի առիթով։ Յոյս ունենք, որ հանգուցեալի ժառանգները ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ հօր կիրագործեն Կաւարտ գիւղի դպրոցի բացումը և կապահովեն նրան նիւթապէս։

Զայն

Հաղբատի վանքի նորոգութեան կարիքը

Հաղբատ, 13 յուլիսի

Այս տարի յունվարի 14-ին Միք. Արամեանցը այցելեց Հաղբատի վանքը և Պետերբուրգում վախճանված իր որդու տարելիցը կատարել տուեց այդտեղ։ Հոգեհանգստին ներկայ էր Հաղբատի նախկին կալուածատէր Բարաթովի յիշեալ կալուածքի կառավարիչ իշխան Կ. Կանչելին, որին ցոյց է տրվել վանքի տիրացուների ժամաշապիկների անվայելուչ կտրատված դրութիւնը, և նա խոստացել է, որ իր հաշւով շապիկներ կառնէ։

Ներկայումս նա իր խօսքը կատարելով կարել է տուել իր հաշւով 6 հատ մեծ ու միջակ ժամաշապիկ։ Ի դէպ է նկատել, որ Հաղբատի հոչակաւոր վանքը ներկայումս կարիք ունի նորոգութեան և բարեզարդութեան, որովհետև ամեն կերպով քայքայված դրութեան մէջ է գտնվում։

Զ. վ. Հալ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ «Մշակի» հետևեալ համարը Վարդավառի մեռելոցի պատճառով լոյս կը տեսնի չորեքշաբթի, յուլիսի 20-ին։

◆ Վերադարձաւ Ծարսկոյէ-Սէլոյից Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան անդամ իշխ. Ն. Ե. Արղութեան - Երկայնաբազուկը։ Վարչութեան միւս անդամ իշխ. Ա. Մ. Արղութեան-Երկայնաբազուկը մեկնեց Իտալիա։

◆ Կովկասի Փոխարքայի դիւանի կարգադրութեամբ ուժեղացված են անասնաբոյժների կազմերը Սղնախի, Քութայիսի, Բօրչալուի և Զաքաթալայի գաւառներում եղջիւրաւոր անասունների ժանտախտի դէմ կռւելու համար։

◆ Քաղաքային ինժեներ Ն. Աբէլեանը աւարտեց Թիֆլիսում ջերմուկախօսական կայան հիմնելու նախագծի կազմումը։ Նախագիծը կը ներկայացվի քաղ. դումայի քննութեան։ Ջերմուկախօսական կայան հիմնելու համար մինիմալ պահանջվում է 4 միլիոն, որի մէջ է նաև մասնաւոր տների գրաւման վարձատրութիւնը։

◆ Վրաց մէջ Գրագ. Տարածող Ընկերութիւնը վճռել է հանգուցեալ իշխ. Ճերքէզովի մահարձանի գումարը հասնել 6,000 րուբլու։ Իշխանի մահվան տարեդարձի առիթով կը կատարվի այսօր հոգեհանգիստ հանգուցեալի գերեզմանի վրա Դիդուբէի գերեզմանատանը։

◆ Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատարը հաստատեց Փոխարքայի խորհրդի այն որոշումը, որի համաձայն Թիֆլիսի դատաստանական պալատին են յանձնվում դատվելու քր. պատժ. 377-դ և 378-րդ յօդուածներով անասնաբոյժ Տրավինը և պահակ Հայրապետ Խաչատրեանը։

◆ Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան և եղբ. Թամամշեանների միջև քարվանսարայի պատճառով սկսված հին վէճը վերջացաւ հաշտութեամբ։ Եղբ. Թամամշեանները պարտաւորվում են վերցնել աւելորդ շէնքերը քարվանսարայի առաջ փողոցների վրայից, որով ընդարձակվելու են Երևանեան հրապարակը, Պուշկինեան և շտաբնի փողոցները։

◆ Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսի ֆունիկուլէրի ընկերութեան փայերի խոշոր մասը պատկանում է էլեկտրաքարշի ընկերութեան։ Ընկերութիւնը, տեսնելով որ ֆունիկուլէրը տարէ-տարի դեֆիցիտներ է ունենում շնորհիւ այն հանգամանքի, որ դէպի ֆունիկուլէր ճանապարհը շատ անյարմար է ու անկանոն, որոշել է մօտիկ ապագայում ֆունիկուլէրի ստորին կայարանը միացնել Երևանեան հրապարակի հետ էլեկտրաքարշով։ Այդ մասին սեպտեմբերին դումայում կը կարդացվի էլեկտրաքարշի ընկերութեան գրութիւնը։

◆ Զուբալովի Ժողովրդական Տան ներսի վերանորոգութիւնը կը վերջանայ այս ամսի վերջերին։ Մտադրութիւն կայ ներկայացումները այդ թատրոնում վերսկսել օգոստոսի կէսից։

◆ Կովկասեան հանքային ջրերի վերահսկիչ Պետրովը մեկնեց Մուղանի դաշտը։

◆ Թիֆլիսի գաւառի Ծղնէթ գիւղում տարածված է ծաղիկ հիւանդութիւնը։

◆ Թոյլատրված է խաղալ կովկասեան բեմերի վրա՝ 1) հայերէն «Գրչի մարդը», դրամա 3 արար. և մի պատկերով, հեղ. Ցովհ. Գիւլխանդանեանի, և 2) «Համերգ», կոմէդիա 3 գործ., հեղ. Բարի, թարգմ. Արաքսեանի։

◆ Բաթումից մեկնեց անասնաբուժական մասի կառավարիչ Զոլոտարեվը։

◆ Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատարը հաստատեց Բագուի նահանգական ատեանի վճիռը, որի համաձայն Բագուի քաղաքային ձայնաւորների ընտրութիւնները, որոնք կատարվեցին անցեալ մայիսի 23-ին, ճանաչվում են անվաւեր։ Նոր ընտրութիւնները կայանալու են առաջիկայ հոկտեմբեր ամսում։

◆ Թիֆլիսի քաղ. իւրիսկօնսուլտ Մ. Աթաբէգեանը և ձայնաւոր Քանանեանը գնալով Բագու և ծանօթանալով Բագւում էլեկտրաքարշ կառուցանելու խնդրի հետ՝ մի զեկուցագիր ներկայացրին իրանց եզրակացութիւններով հանդերձ Կովկասի Փոխարքային։

◆ Խոլերայի նշաններով հիւանդացաւ Բագւում յուլիսի 13-ին ոմն Ալէքսանդր Սէլպցով։ Իսկական ասիական խոլերայից մեռաւ Մահմէդ Աբդիւլ-օղլին։ Սէրօպլազովի հիւանդութիւնը խոլերա չերևաց։

◆ Բագւում վիրաւորված ուսանողուհի Շահլամեանը այս օրերս բոլորովին առողջացած դուրս կը գայ հիւանդանոցից։ «Баку»-ի ասելով՝ նրան այցելել են Բագուի քաղաքապետ Մարտինովը և ոստիկանապետ Նազանսկին։ Մարտինովը խոստացել է օրիորդի բժշկութեան ծախքերը ինքը հոգալ և առհասարակ իր վրա է առել օրիորդի նիւթականը։ Օրիորդ Շահլամեանը իր աչքը կատարելապէս բժշկելու համար մեկնելու է արտասահման։

◆ Բագւում խոլերայի կասկածելի նշաններով հիւանդացաւ Մարիա Մեկլէնբուրցեվան։ Սլեպցովի մօտ խոլերա երևան չը հանվեց։

ՏԵՂԵԿ. ՎՐԱՑ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

◆ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան խորհուրդը այլևայլ անձերից ստանում է դրամական նուիրաբերութիւններ հանգուցեալ Իլիա Ճավճավաձէի գերեզմանի վրա արձան և մատուռ կանգնեցնելու ֆոնդի օգտին։

Յոյս կայ, թէ այսպիսի առատաձեռն նուիրաբերութիւնների շնորհիւ հնարաւոր կը լինի մօտ ապագայում տեսնել այս գործը գլուխ եկած։

◆ Յուլիսի 14-ին Վրաց Գիւղատնտեսական Ընկերութեան վերջին ժողովում կարդացվեց Ընկերութեան գործունէութեան նախագիծը, որից պարզվեց, որ Ընկերութեան նպատակն է մասնագիտական ուսումն տարածել ժողովրդի մէջ, նպաստել դրամապէս գիւղատնտեսական գործ սկսելու համար և տարածել գիւղատնտեսական արդիւնքները։ Յիշեալ նախագիծը դեռ ևս պիտի հաստատվի խորհրդի կողմից։ Ի նկատի ունենալով քննվելիք գործերի բազմութիւնը, հետևեալ նիստը կը կայանայ յուլիսի 19-ին։

◆ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան խորհրդի վերջին նիստի ժամանակ, որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 14-ին, ի միջի այլոց որոշվեց, որ Իլիա Ճավճավաձէի գերեզմանի վրա կանգնեցվելիք արձանի և մատուռի ծախքերը 6000 րուբլուց աւելի չը լինեն։ Խորհուրդը նմանապէս լսեց Ընկերութեան քարտուղար Բուրճուլաձէի զեկուցումը Ընկերութեան գրախանութի մասին և որոշվեց ի նկատի առնել նրա առաջարկած բարեփոխութիւնները։ Ուսանողների նպաստ տալու խնդիրների քննութիւնը առ այժմ յետաձգվեց։

◆ «Սախալխո Գազէթիից» տեղեկանում ենք, որ հանգուցեալ երաժշտագէտ Փ. Քօրինէն մեծ ջանք է թափել Վրաց Ֆիլարմօնիկ Ընկերութիւնը հիմնելու համար և շարունակ ցաւ է եղել յայտնելիս, որ այդ Ընկերութիւնը աւելի վաղ չը հիմնվեց, որովհետև նրա կարծիքով վրաց երաժշտութիւնը, եթէ այն ստորին ուժեղ է համաշխարհային երաժշտութեան մէջ, այնչափ ինքնուրոյն և իւրատեսակ յատկութիւններ ունի, որ կարող է ամենահանճարեղ կոմպօզիտօրների ուշադրութեանը արժանանալ։ Հանգուցեալը առաջին վրացին էր, որը Իտալիայում գործում էր, իբրև առաջնակարգ երգիչ, երգելով Միլանի «Լա Սկալա» թատրոնում։ Իտալացիները նրան կոչում էին «Կորիջիօ» անունով, իսկ իտալական թերթերը մեծ գովեստով էին խօսում նրա մասին։ Նա առաջինը կազմեց վրաց երաժշտութեան ձեռնարկ։

◆ «Մշակի» մէջ անցեալ համարներից մէկում մենք «Սախալխո Գազէթիից» քաղելով հաղորդել էինք, որ Քութայիսի Պոլիցէյսկայա փողոցի վրացի բնակիչները, մի յայտարարութեամբ դիմելով քաղաքային վարչութեանը, խնդրել էին յիշեալ փողոցը կոչել հանգուցեալ բարեգործ Դ. Զ. Սարաջեվի անունով։ Վրաց թերթի թղթակիցը, հաղորդելով այս մասին, աւելացնում էր, որ նոյն փողոցի հայ բնակիչները մերժել են ստորագրել վերոյիշեալ յայտարարութեանը։ Այժմ՝ թւով 17 հայեր Քութայիսում լոյս տեսնող «Կոլխիդա» թերթում զետեղել են իրանց ստորագրութիւններով մի գրութիւն, որով հերքում են «Սախալխո Գազէթի» թերթի այսօրինակ ստայօդ լուրը, կցելով իրանց կողմից, որ ընդհակառակը՝ նրանք շատ գոհ են մնացել այսպիսի գեղեցիկ մտադրութեան մասին լսելով և որ իրանց ոչ ոք չէ դիմել ստորագրելու առաջարկութեամբ։

Մենք՝ քանիցս գրել ենք, որ «Սախալխո Գազէթին» առհասարակ վերջերս անվայել դէրք է բռնել դէպի հայերը, տարածելով սուտ ու սխալ տեղեկութիւններ։ Այժմ այս էլ մի աւելորդ փաստ եղաւ մեր ասածները ապացուցող։

ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

◆ Գրօզնիում ռուսերէն լեզուով հրատարակվող «Терскій Край» թերթը յունիսի 15-ից բացել է մի առանձին բաժին՝ արաբական լեզուով։

◆ Մօտ ապագայում Պետրօվսկ քաղաքում Աբդ-Դինովի խմբագրութեամբ լոյս կը տեսնի երգիծաբանական նոր թերթ՝ «Սև Մօլլա» անունով։

◆ «Մալիւմաթ» թերթը հաղորդում է, որ Բագուի պարսկական հիւպատոսի Լենքօրանի գործակատար Միրզա-Իսմայիլ խանը մեկնել է Մեշեդ (Խորասան)։ Լուրերին նայած, նա պարլամենտի անդամների ընտրութիւնների ժամանակ խորասանցիների թեկնածուն կը լինի։ Միրզա-Իսմայիլ խանը իր միջնակարգ ուսումը ստացել է Երևանի գիմնազիայում և ուսանող է եղել Խարկովի համալսարանում։

◆ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը Օրենբուրգ է ուղարկել գաղտնի խորհրդական Պօզդնէեվին, ծանօթանալու մահմեդական հոգևոր ատեանների գործունէութեան հետ։

◆ Մօտերս ռուսական մի գիւղից ղըրղզների Իստաֆկա գիւղը տեղափոխվեց երկդասարանեան ղըրղզների մի դպրոց, որը բացված է միսիօներական ընկերութեան միջոցներով ղըրղզների մանուկների համար։ Դպրոցում չի աւանդվի նրանց մայրենի լեզուն։ «Թերջիման» թերթի ասելով, Կասպից ծովի ափերի վրա ապրող ղըրղզները գտնվում են շատ վատ դրութեան մէջ վերջին երեք տարվայ ընթացքում, որովհետև ծովի ափերի վրա այլևս ձուկ չէ ստացվում։ Այս տարի նրանց դրութիւնը աւելի ևս վատացաւ, որովհետև արգելվեց առանց օրինական ցանցերի ձկնորսութիւն անել։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Ծարսկիէ-Կոլոդցի, 13 յուլիսի

Յուլիսի 12-ին դրսից եկած աշ.-աշակերտուհիները հայոց եկեղեցու գաւթում շինած բեմի վրա ներկայացրին „Стрекоза и муравей“, „Учитель боленъ“ և „Разбойники“ մանկական պիէսները ռուսերէն լեզուով։ Վերջը պատանի աշակերտները ներկայացրին «Սուտ ճգնաւոր» պիէսը Աբարատեանի։

Պատանի աշակերտները լաւ էին սովորել իրանց դերերը և գոհունակութիւն պատճառեցին հանդիսականներին։

Չը նայելով որ եղանակը ցուրտ էր, այնուամենայնիւ եկել էր բաւականաչափ բազմութիւն։

Աշակերտներից կենդանի խաղով աչքի ընկան՝ Մ. Ամեան, Մ. Մկրտումեան, Մ. Օհանջանեան, Ն. Թումանեան, Ն. Տէր-Բարդուղիմէոսեան։

Մուտքը 20 կ. էր։ Զուտ արդիւնք մնաց 9 ր. 10 կ., որ և աշակերտները նուիրեցին գր.-ընթերցարանին՝ պահարան շինելու համար։

Ներկայացման տեղի ունեցաւ զաւեշտ։ Մի ռուս, նստած՝ արհեստական մեծ ոչխարի վրա, մտաւ եկեղեցու գաւիթը և շրջել սկսեց։ Այս երևոյթը շատերին ծիծաղեցրեց, իսկ երեխաները վախեցան։ Անյայտ ծերունին ոչխարին քշելով՝ հեռացաւ։ N. N.

—

Վան, 28 յունիսի

Կովկասի հայ դերասանական խմբերից Զարիֆեան ընկերակցութիւնը, որ վերջերս Վան մտաւ մի քանի ներկայացումներ տալու, իր առաջին ներկայացմանը, ամսիս 25-ին, բեմ հանեց «Ոճրագործի ընտանիքը» պիէսը։

Ներկայացմանը եկել էր տեղիս ռուսաց հիւպատոսը իր թարգմանի հետ։ Ներկայ էին նոյնպէս՝ Բ. զօրաբանակի գեներալ Ջավիդ-փաշան, օսմ. բանկի տեղիս ճիւղի պաշտօնեաները և թիւրքական ուրիշ շատ բարձրաստիճան անձինք, որոնք շատ գոհ հեռացան։

Վաղը, յունիսի 29-ին, կը ներկայացնեն «Շերլոկ Հօլմս»։

Ներկայացումները Երամեան դպրոցի թատերասրահումն են լինում, որը բաւական մեծ է և մօտ 500 մարդ է տեղաւորում։

Սաթենիկ Զաքարեան

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Свободнымъ Художествамъ», иллюстрированный журналъ, изданіе художника Ѳ. Райляна, СПБ. Мартъ—Іюнь, 1911.

Դա մի շքեղ գեղարուեստական հրատարակութիւն է։

Մեր առաջ դրված երկու հատորներում կան շատ արտայայտիչ գեղեցիկ պատկերներ։

Թէ ռուսական և թէ արևմտեան գեղարուեստը տեղ է գտել հանդէսի էջերում։

Ահա Կատարինէ Կամերօնի մի գրաւիչ պատկերը՝ «Վարդեր»։ Բացված կոկոնները թելադրում են գարնանային թարմութեան մի տպաւորիչ արտաշնչութիւն։

Ահա մի քանի գեղարուեստական գործեր Լիւքսեմբուրգի թանգարանից, որոնք վերյիշել են տալիս գեղեցիկ ստեղծագործութիւնների հաւաքածուն։

Որքան հրապուրիչ է Մաբօլդի վրձինը։ Հանդէսի մէջ արտատպված են նրա «Իլլիւստրացիօն», «Խղճի հարցերը» պատկերները։ Նրանք տալիս են բովանդակութիւն և տրամադրութիւն, տալիս են գեղարուեստական հաճոյք և հետաքրքրութիւն։

Իսկ Ջեսսի Կինգի վրձինը։ Տաղանդաւոր այդ գեղարուեստուհին ինքնատիպ մի նկարչուհի է, որը գծեր է որոնում հէքիաթների և երազների աշխարհները առանձնայատուկ բնաւորութեամբ հանդէս հանելու։ Նա սովորական ընդունված նկարներ չէ տալիս, այլ իր մշակած և սիրած յատուկ ձևեր ունեցողները, որոնք պայմանաւոր են ըստ էութեան, բայց և այնպէս գեղեցիկ և հետաքրքրաշարժ։

Այդտեղ կան Մակօվսկիի նկարները, Րայլեանի արտատիպները Կիէվի ֆրեսկներից, գեղարուեստի զանազան ճիւղերից վերցված բնորոշ նմուշներ։

Հանդէսը թողնում է նպաստաւոր տպաւորութիւն։

Հանդէսի մէջ զետեղված են բելլետրիստական և գեղագիտական երկասիրութիւններ։

Ա. Ք.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մոսկվա, 7 յուլիսի

Վարագայ դպրոցի Հայրիկեան գրադարանը ճոխացնելու նպատակով, նոյն դպրոցի տեսուչ՝ Ա. Դարբինեանը և համանուն վանքի առաջնորդական տեղապահ՝ Զաւէն վարդապետը, 1909 մարտի 2 թւակիր նամակով, ի միջի այլոց, դիմել էին և՛ ինձ՝ գրքեր հասցնելու յիշված գրադարանին։

Կորցրած կարծելով գրադարանի հասցէն, իր ժամանակին չը կարողացայ հասցնել գրքերս։ Սակայն վանքի 50-ամեայ յոբելեանի առիթով, 1910 թ. յունիսի 3-ին, ինձ տրված հասցէով, ուղարկեցի 3-ական օրինակ «Ընտիր Հատուածների» երկու մասերը, «Լեզուի հարցը», «Խաչերն ու տատանուրները», և 5-ական օրինակ՝ «Սէր», «Սեռային յարաբերութիւն ու առողջապահիկ կանոններ»։

Բայց մինչև օրս տեղեկութիւն չունեմ՝ ստացվել են գրքերս թէ ոչ։ Գրքերն ուղարկել եմ Վարագայ յոբելեանի յանձնախմբի հասցէին։

Ե. Ք. Ն.

—

Թիֆլիս, 10 յուլիսի

Երանից առաջ քանիցս շեշտվեց հրապարակով Թիֆլիսի Կաթուղիկէ (Մէյդանի ս. Գէորգ) եկեղեցու և ուսումնարանի հոգաբարձութեան գործունէութեան մասին։ Նրա հասցէին շատ բան ասվեց, և ի վերջոյ առաջարկվեց այդ հոգաբարձութեանը՝ թող-

---

Ես էլ չորացած ձուկ էի տարել, քիչ թէ շատ խէր տեսայ։ Աստուած չէն պահի նրանց օջախը։ Եկանք Թելաւ. դուք էք իմ պարոն, մի մի չուխա առանք, մի կտոր բան կերանք, Աստուծու անունը տուինք ու ճանապարհվեցինք այս կողմ։ Կիսխս-խև որ հասանք, լաւ մթնեց։ Լուսին չը կար։ Դէմ ու դէմ մտանք մի ջրաղաց։ Խօ գիտէք, ջրաղացներ կան այնտեղ։ Բարի երեկոյ, Աստուծու բարին։ «Հիւրեր չես ուզում, ախպերացու», ասացի ես։ Կօրխմազը վըրացերէն չը գիտէր, ղարաբաղցի էր։ «Աստուծու հիւրեր էք,—պատասխանեց ջրաղացպանը,—գլխիս վրա տեղ ունէք. համեցէք»։ Շատ լաւ մարդ էր... կենդանի է թէ մեռած, չը գիտեմ։ Մի կնիկ ունէր, որ հէնց գիտենաս երկնքից իջած հրեշտակ լինէր։

— Ուխայ,—մռնչաց Գոճօն։

— Շարունակիր, պէծիր, քունս տանում է,—կարծես ակամայ ասաց կօշկակարը։

— Նստեցինք ընթրեքի, դուք էք իմ պարոն։ Նա էլ ունէր, մենք էլ ունէինք. էհ, վերջապէս, կերանք-խմեցինք։ Կնիկը մեզ հետ չը նստեց։ Դրուստ ասեմ, աչքս նրա վրա էր, բերնիս ջուրը գնում էր։ Լաւ կոնծեցինք ու պառկեցինք քնելու։ Բան չունեա, կարող էի քնել։ Ջրաղացպանը ամեն բան կարգի գցեց, ճրագը հանգցրեց ու պառկեց։ Կօրխմազի քունը շուտով տարաւ։ Նրա խռմփոցը հիմա էլ ականջիս է։ Մարդ ու կնիկ էլ քնեցին։ «Բաս ես տղայ չեմ լինի, թէ հիւրընկալիս կնկայ ծոցը չը մտայ», մտքումս ասացի։ Տեսէք իմ շան-որդութիւնը։

— Ես քո հերդ անիծեմ,—արտասանեց կօշկակարը, կիսախուփ աչքերով։

— Դրուստ ասեմ, ես էլ նոյնը կանէի,—ասաց Գոճօն։

— Երբ տեսայ որ լաւ քնեցին, ասացի՝ «եալլա, արա, Բաղդօ, թէ իսկական տղամարդ ես, հունարդ ցոյց տուր»։ Վեր կացայ, պատէ-պատ գնալով դուռը գտայ, կամաց-կամաց բաց արի ու դուրս գնացի։ Ի՞նչ էք կարծում, ինչ բան ունէի դուրսը... Տեսէք իմ հարամզադութիւնը։ Գնացի ու ջրաղացի ջրի ճանապարհը փոխեցի ու ձեռաց վերադարձայ, պառկեցի Կօրխմազի կողքին։ Ջրաղացը կանգնեց։ Ջրաղացպանը ի հարկէ արթնացաւ։ Խեղճը ինչ-որ փընթփնթաց, յօրանջեց, վերցրեց թին ու զգուշութեամբ դուրս գնաց ջրի ճանապարհը դրստելու։ Ես էլ այդ էի ուզում...

— Վայ, ես քո...,—հայհոյեց Գոճօն, ուժգին խփելով ափը ափին։

— Տես շան-տղայ ես եղել,—հազիւ հասկանալի ձեռով մրթմրթաց կօշկակարը։

— Եալլա, գող կատուի պէս չորս թաթի վրա գնալով՝ գտայ կնկայ անկողինն ու վերմակի տակ մտայ։ Շատ մնացի թէ քիչ, այդ Աստուծուն է յայտնի... Սիրտս զրնգզրնգ էր անում, վախենում էի՝ մարդը չը հասնի...

— Ես լինէի, շան-սատակ կանէի, արևս վկայ,—մռնչաց Գոճօն։

— Բիչ մնաց՝ վրա հասաւ,—շարունակեց մրգավաճառը։—Ջրաղացը, որ նորից սկսեց բանել, պո՛ւկ, Բաղդօ. ձեռաց գնացի պառկեցի դարձեալ Կօրխմազի կողքին։ Ջրաղացպանը, դուք էք իմ պարոն, վերադարձաւ ուշունց տալով ու պառկեց քնելու։ Ականջիս հասաւ ինչ-որ քչփչոցի ձայն... ես լեղապատառ եղայ։ «Վայ քու տղիս տղայ», յանկարծ աղաղակեց ջրաղացպանն ու նետվեց մեր կողմը։

— Ահա, օրհնվի նրա ծնողը,—արտասանեց կօշկակարը աչքերը տրորելով։

— Նետվեց մեր կողմն ու շուտով գտաւ մազ։ Ձեռքը դրեց դեռ Կօրխմազի կրծքին, յետոյ իմ կրծքին։ Տապով վեց իր գտակը ինձ վրա ու վազեց, ճրագ վառեց։ Ես անմիջապէս այն գտակը դրեցի խեղճ Կօրխմազի կրծքի վրա։

— Վայ, քանդվի քո տունը, շան ծիծ կերած,—նստելով ու քրտինքը սրբելով, արտասանեց կօշկակարը։

— Վառեց ճրագը, վերցրեց դագանակն ու իջեցրեց Կօրխմազի գլխին...

— Վա, վա, վա,—բացականչեցին լողները։

— Լաւ է, չը կարողացաւ գլխին դիպցնել, ապա թէ ոչ՝ տեղն ու տեղը կը սպանէր։ Դիպցրեց աջ ուսին։ Խեղճ ողորմելին հարայ տալով վեր թռաւ տեղից ու կրկին գլորվեց գետնին։

Բոլորեքեան շունչները պահած լսում էին։ Ամբողջ պատմութեան միջոցին ջրաղացպանի ձայնը ոչ ոք չը լսեց, ոչ ոք էլ չը նկատեց, թէ ի՛նչ տպաւորութիւն է գործում նրա վրա այդ բանը։ Նա, ամենքի համար անսպասելի կերպով, գոռգոռաց, յարձակվեց պատմողի վրա ու սկսեց թէ եղունգներով չանգռոտել նրա երեսը և թէ ատամներով կրծոտել մարմինը։

Մի անգամից իրարանցում ընկաւ. մարդիկ ապշեցին, իրար անցան։ Երբ ուշքի եկան ու մի կերպ կարողացան ազատել մրգավաճառին գազան կտրված մարդու ճանկերից, նրանք ականատես եղան սարսափելի տեսարանի։ Զոհի դէմքը արիւնաշաղախ, գզլտված, այլանդակված էր և մի աչքը տեղից հանած։ Ջրաղացպանը կատաղաբար մռնչում էր և անդադար թքում, ցոյց տալով արիւնոտ ատամները։

— Էյ, էշ աւանակ,—աղաղակեց սայլապանը,—քսան տարվայ ջիգրը հիմի հանեցիր։

Գ. Բաշինջաղեան

նել իր պաշտօնը, ապարէզից հեռանալ և տեղ տալ ուրիշ աւելի արդիւնաւոր ու գործունեայ անձնաւորութիւններին։ Սակայն այդ առաջարկութիւնը հոգաբարձութեան անտարբեր վարմունքի պատճառով մնաց ձայն բարբառոյ յանապատի։ Ինչ կամենում են թող ասեն ու գրեն, մենք մեր գործը այսպէս առաջ կը տանենք…

Վերջապէս եկեղեցու ծխականները, հոգաբարձութեան վարմունքից զզված, այս տարվայ մայիս ամսում ընտրած էին մի քննիչ յանձնաժողով, որպէսզի սա հոգաբարձութեան և երէցփոխների հաշիւները քննի և առաջարկի ընդհանուր ծխ. ժողովին. քննութեան են առնված բոլոր հաշիւները սկսած 1909 թւից մինչև ներկայ երէցփոխի գործունէութեան սկիզբը։

Այժմ լսում ենք, որ այդ հաշիւների քննութիւնը վերջացնելով յանձնաժողովը հոգևոր իշխանութեանն առաջարկել է քննութեան հետևանքը՝ պատշաճաւոր կարգադրութիւն անելու համար, բայց իշխանութիւնը դեռ ևս չէ գումարել ծխական ժողով։

Ծխականները հետաքրքրվում են տեղեկանալ հոգաբարձուներից թէ 916 ր. 70 կ. գումարի հաշւի մասին և թէ երբ է ստացվելու 107 ր. 99 կ. պարտքը։ Պ. պ. հոգաբարձուների ժամանակը լրացել է, սակայն փառաւորապէս նրանք նստել են հանգիստ ու անշարժ շարունակում են իրանց պաշտօնը։ Մինչդեռ եկեղեցու մայր գումարից պակասել է 500 րուբլի, ուսուցիչներից ոմանք մայիս ամսվայ ռոճիկները չեն ստացել։ Հոգաբարձութիւնից սպասում ենք բացատրութիւն։ Ծխական

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Օդագնաց Վասիլևի պատմելով, որ վերցրեց Մոսկվա-Պետերբուրգ թռիչքի առաջին մրցանակը, մի քանի օդագնացների հետ պատահած դժբաղդ դէպքերի ամբողջ պատասխանատուութիւնը ընկնում է թռիչքի կազմակերպիչների [illegible]

[illegible] «Речь»-ը գրում է. [illegible]

[illegible] «Новое Время»-ն հաղորդում է, որ կառավարութիւնը [illegible] «Баку» [illegible]

◆ «Р. Сл.»-ի Թիֆլիսի թղթակիցը հեռագրում է, որ [illegible] 20,000 [illegible] 25 [illegible] 12 [illegible] 8 [illegible]

[illegible]

◆ Յունաց զօրամասերը Թուրքական սահմանագլխում լրացվում են. միևնոյն տեղում կառուցվում են բերդեր։

◆ Խոնսան և ուրիշ նահանգներում սկսվեցին անկարգութիւններ։ Բալանի զօրամասը միացաւ ապստամբներին։

◆ Հռոմում, բանւորական թաղամասերում, տեղի ունեցաւ բուռն հակակղերական ցոյց։ Եղաւ և ընդհարում ոստիկանութեան հետ։

◆ Օդագնացութիւնն իր հետ բերեց նաև մի սոսկալի երևոյթ։ Դժբաղդ դէպքերի թւում վերջերս սաստկացել են օդագնացների խելագարվելու երևոյթները։

◆ Ճան. հաղ. մինիստրը կարգադրել է կուրաքանչիւր գնացքի մէջ, եթէ մի կարգի վագոնների թիւը մի քանիս են, մի վագոն յատկապէս յատկացնել ծխողների համար։ Այնպէս որ առաջվայ նման ամէն մի վագոնում չը պէտք է որոշ տեղ լինի ծխողների համար։

◆ «Р. Сл.»-ի թղթակիցը հեռագրում է Թիֆլիսից, որ Անդրկովկասեան երկաթուղիների նոր կառավարիչ նշանակելու հարցում տարաձայնութիւն է ծագել ճան. հաղ. մինիստրի և Կովկասի Փոխարքայի միջև։ Մինիստրութիւնը առաջարկում է իր երկու թեկնածուներին։ Փոխարքան պնդում է նշանակել գեներալ Կարպովին։

◆ Սուխումում լոյս է տեսնելու «Сухумскій Вѣстникъ» ամենօրեայ թերթ։

◆ Պետերբուրգում հիմնվում են հանրային բարձր դասընթացքներ և դպրոց՝ բանտային սւագ վերահսկիչներ պատրաստելու համար։

◆ Ղզլարի պետական գանձատան վրա կատարված յարձակման գործի առիթով դատարանին են յանձնվում մի շարք պաշտօնական անձինք։

◆ Պետերբուրգում բռնվեցին Միքայել Հրեշտակապետի միութեան բաց թողած ջարդայի բնութիւն կրող թռուցիկները։

◆ Մինիստրների խորհրդի նախագահ Ստոլիպինը առաջադրութիւն արաւ՝ թուլացնելու հրէաների մասնակցութիւնը հացի ու փայտի առևտուրի մէջ՝ բանկերում նրանց վարկը իջեցնելով։ Ֆինանսների և առևտրի մինիստրները այդ միջոցները անիրագործելի են համարում։

◆ «Р. Знамя»-ն գրում է, որ ներումն շնորհվեց այն կօզակներին, որոնք գնդակահարեցին բանտ տանելիս Նիկոն արքեպիսկոպոսի սպանութեան մէջ կասկածվող մարդկանց։

◆ Բանտից ազատվելով, Լ. Ն. Տօլստոյի քարտուղար Գուսևը սկսել է տպել իր յիշողութիւնները հանգուցեալ մեծ գրողի մասին։

◆ Լրագիրների ասելով, Միքայել Հրեշտակապետի կուսակցութիւնը վերջ է դնում իր գործունէութեան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

15 յուլիսի

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՈՐՕԴ։ Բացվեց տօնավաճառը։

Եկաւ Իլիօդոր աբեղան 1700 ուխտաւորների հետ և Ալէքսանդր II կայսրի արձանի մօտ արտասանեց հայրենասիրական ճառ, այցելեց տեղական եպիսկոպոսներին և նահանգապետին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մինիստրների խորհուրդը որոշեց իրաւունք տալ զինւորական մինիստրին՝ օրէնսդրական հաստատութիւններից կէս միլիօն րուբլի խնդրելու հայրենական պատերազմի 100-ամեակի առիթով առաջիկայ տօնահանդէսների համար։

ՄՕՍԿՎԱ։ Եկաւ արդարադատութեան մինիստրի օգնական Զավլինը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Առաւօտեան ժամը 10—1.
Երեկոյեան ժամը 5—7.
Վելեամինօվսկայա փողոց, № 8.
(Կ. Հ.) 416. 100—23

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւօտեան ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սեմէնօվսկայա փողոց, № 16.
Տելեֆօն № 40.
(Ե.Ու.Կ.) 220. 100—50

Դր. Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆ
ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ
Ասիստենտ պրոֆ. Գօլդշտէյնի և Կլապպի։
Ընդունում է ամէն տեսակ հիւանդների և ուղեկցում է նրանց մասնագէտների մօտ։
Հասցէն՝ Berlin, Charlottenburg. Leibnizstr. 29, տելէֆօն 11581.
725. 3—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ
Ս. ՉԷՐՔԷԶԵԱՆԻ
Օրմանեանը գրպարտութեան ձանկերում
Գինն է 30 կոպ.
Դիմել «Հովիտի» խմբագրութեան և գրավաճառներին։ (Ա.Օ.) 717. 10—5

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ

ԱՅՆ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՏԱՌԱՊՈՒՄ ԵՆ

Նեվրաստենիայով, սեռական թուլութեամբ, զառամելութեամբ, իստէրիկայով, նեվրալգիայով, սակաւարիւնութեամբ, ռախիտով, սիֆիլիսով, սնդիկային թժշկութեան հետևանքներով, սրտի հիւանդութիւններով (չաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի քարախտ, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումով, ալկօհօլիզմով, ողնուղեղի հիւանդութեամբ, կաթուածներով, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեամբ, յոգնածութեամբ և այլն։

Վաճառքի համար երևան են եկել բազմաթիւ սակաւարժէք և առողջութեան համար վնասակար՝ մեր ՍՊԵՐՄԻՆԻ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻ նմանող զանազան անուններով, բաց որում, հիւանդներին մոլորութեան մէջ ձգելու համար, կեղծողներն իրանց բէկլամների մէջ բերում են բժիշկների վկայութիւնները մեր ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ մասին, վերագրելով այդ վկայութիւններն իրանց կեղծիքներին։ Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում այն անձերին, որոնք օգտվում են Սպերմինից, նախազգուշացնել այդ կեղծիքներից։ Գրականութեան մէջ գտնվող բոլոր բազմաթիւ վկայութիւնները կլինիկաների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ փրկարար ազդեցութեան մասին, վերաբերում են բացառապէս ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, հետևաբար և խնդրում **„ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ“** անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ։ Միակ իսկական Սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, արժէ 3 րուբլի։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար Սպերմինի մասին եղած հարուստ գրականութիւնը՝

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
ՊՐՕՖԵՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
Մատակարար **ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ** պալատի—Ս.-Պետերբուրգում, В. О., 7 лин. 18.
(П. 54425) 419. 12—8

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ

Ա. և Ա. Մ.

„ՆԱՐԶԱՆ“ | Սեղանի | „ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԻ № 20.“

ԲՈՒԺԻՉ — ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ (աղի-ալկալեան) №№ 4, 4 նոր, 6, 17, 18, 18 բիւվ. 2, 19, ԲԱՏԱԼԻՆՍԵԱՆ (անփոխարինելի լուծողական)։ ՍՄԻՐՆՕՎԵԱՆ-ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ (պարունակում է մկնդեղ)։ ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ ԼԻՊԵՇԿԱՆԵՐ (վերացնում է տապը)։ ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ ԱՂ (փոխարինում է № 17 ջրին)։

Զգուշացէք անճշդութիւնից!

ՋՐԵՐԻ ԵՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻՆ—ТИФЛИСЪ, Гановская №№ 8 և 10
Գլխաւոր պահեստը Վարչութեան կից՝ Պեատիգորսկում։ Պր՝յս-կուրանտները ձրի։
Դիմել՝ Пятигорскъ, Управленіе водъ.
(Կ.) 401. 19—13

ՀՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊԻԵՐ) ԴԷՄ
ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ
„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ“
ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է լաւն հաստատուն միջոց։ Գործադրելու ձեռնարկը կցված է արկղիկին։ Իսկականը մետաղեայ արկղներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։
Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր և թէ յարատև բնոյթ ունեցող դէպքերում և կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ բորբոքը։
ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека В. Конгейма.
Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով։
Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում։
(Կ.) (П.12474) 0—23

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՕՐԻԱ“
(Հիմնված 1860 թ.)
Իզմայլօվսկի պր., № 27.
ՈՍԿԻ ՄԵԴԱԼ, ՊԱՐԻԶ 1900 Թ.

Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ ԿՐԿՆԱԿԻ
Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ ԵՌԱԿԻ
Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ № 4 (ԷԿՍՏՐԱԿՏ)

Առաջինը ըստ յատկութեան։ Ծախվում է ամենուրեք։

«Ս.-Պետերբուրգի Քիմիական Լաբորատորիա» Ընկ. խնդրում է, ի նկատի ունենալով կրկնվող կեղծիքները, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի անուան վրա, որ բաղկացած է միայն երեք խօսքից՝ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՕՐԻԱ», և Ընկ. մարկայի վրա, որ ներկայացնում է ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ արձանը՝ Պետերբուրգի Սենատսկի հրապարակում։

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.
520. 8—3

ԽՈՇՈՐ ՍԻՒՐՊՐԻԶ
Կեանքի մէջ մէկ անգամ!!!
600 ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ միայն 3 ր. 90 կ.
1. Շքեղ ժամաց.-անկէր՝ ուղիղ ընթացքով, 6 տ. երաշխաւորութեամբ։
2. Կանացի գեղեցիկ մատանի ամերիկ. ադամանդով։
3. Կանացի հրաշագեղ մանեակ բազմաթիւ մարգարիտներով և պատենային փականով։
4. Կանացի շքեղ եւ էլեգանտ ապարանջան ամերիկ. «Դուբլէ» ոսկուց։
5. Գրպանի շքեղ նեսեսեր՝ 4 առարկայ։
6. Մի շքեղ օղ՝ ամերիկ. ադամանդ. և պատ. փականով։
7. Էլեգանտ եւ շքեղ կաշուէ պօրտմօնէ։
8. Ալբոմ՝ 50 հետաքրք. տեսարաններով։
9. Դ-ր ԿՕԽԻ ծխափող-ապարատ անվնաս ծխելու համար։
10. Մեխանիկ. ծաղրող մկրատ՝ չքեղ փուտլեարի մէջ։
11. Նոյնպէս եւ 500-ից աւելի հետաքրք. եւ օգտակար առարկաներ։
Բոլոր 600 առարկաների համար, հաշւելով և ժամացոյցը, առնում ենք միայն 3 ր. 90 կ. (ժամացոյցն առանձին արժէ նոյն գինը)։
Վերադիր վճ. ուղարկելուց մէկից մինչև 3 գարնիտուրի համար հաշւվում է 55 կ., Սիբիր՝ 95 կ.։
Հասցէն՝ О-ву «МЕРКУРІЙ», Лодзь. К. 46.
Չը հաւանածները յետ ենք ընդունում ու փողը վերադարձնում։
(В. 49015) 680. 8—7

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՀԱՅ-ՌՈՒՍ
ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
Ց. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ
Պարունակում է աշխարհաբառի լիակատար բառամթերքը և ոճաբանութիւնը։ Ունի յատուկ անունների բառարան։ Գինը 6 ր., կազմած 6 ր. 50 կ., 6 ր. 75 կ. և 7 ր.։
Նոյն հեղինակի «Ռուս-Հայ բառարան», գինը 8 ր., կազմած 9 ր.։
Դիմել հեղինակին՝ А. Дагбашяну, Евангуловская 8. Въ г. ТИФЛИСЪ.
ԻՆՉ ԴԻՄՈՂՆԵՐԻՆ ԻՄ ԳՐՔԵՐԻՑ 20% ԶԵՂՋ։
Թիֆլիսի բաժանորդներին խնդրում եմ անձամբ ստանալ ինձնից բառարանիս V և VI պրակները (առաւ. ժամը 9—7-ը)։
(Ա. Օ.) 727. 2—1

ՄԵՐՎ քաղաքում կորսված է
Մի մուրհակ 200 րուբլու
տրված Հայրապետ Մահտեսի-Ցարութիւնեանի կողմից Աթանաս Տէր-Սահակեանցին։ Ցիշեալ մուրհակը այսուհետև համարվում է անվաւեր։ 726. 1—1

Մի փորձված ու հմուտ
Երաժշտութեան ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ցանկանում է խմբապետ-ուսուցչի պաշտօն ունենալ ՄԻԱՅՆ Բեսսարաբիայի թեմում։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Шелковниковская, № 9. Рубену Тигранянцу.
(Հ.Կ.Հ.) 718. 3—2

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖՐԷԲԷԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աւանդվելիք առարկաներ. անատոմիա, մարդակազմութիւն, առողջապահութիւն, առաջին օգնութիւն հասցնելը, հոգեբանութիւն, պատմութիւն, մանկավարժութիւն, դպրոցագիտութիւն, մանկական դրականութեան քննութիւն, բնութեան տեսութիւն, հայրենագիտութիւն, Ֆրէբէլեան զբաղմունքների տեսական և գործնական եղանակ, գծագրութիւն, «լէպկա», ձեռնարուեստ՝ մէթօդիկայով, երգեցողութիւն՝ մէթօդիկայով, մանմամարզութիւն՝ մէթօդիկայով, գործնական զբաղմունքներ պարտէզներում, մանկապարտէզներում, սկզբնական դպրոցներում և մանկավարժական մուզէումում։

Ֆրէբէլեան դասընթացքներում ընդունվում են միջնակարգ դպրոցներ աւարտածները, որոնք տնային ուսուցչի իրաւունք ունեն ստացած կամ սկզբնական դպրոցների ուսուցիչներ են։ Այն անձերը, որոնք ուսուցչուհու կոչում չունեն, խնդրամատոյց լինելով՝ առանձնապէս կարող են ընդունվել որպէս ազատ ունկնդրուհիներ։

Խնդիրներին պէտք է կցել 1) միջնակարգ դպրոցի աւարտման վկայական, 2) մետրիկական վկայական, 3) ժողովրդ. դպրոցների վերատեսչի վկայաթուղթ՝ վարած ծառայութեան պայմանների մասին և 4) քաղաքական բարեյուսութեան վկայական։

Դասախօսութիւնները լսելու համար տարեկան վճարն է 100 րուբլի, կէս տարվանը՝ 50 րուբ.։

ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉՈՒՀԻ՝ Իշխանուհի Ա. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ յունիսի 1-ից մինչև օգոստոսի 25-ը 1911 թ.։ Միխայլօվսկի պր. № 138. (Կ.) 611. 6—4

Утвержденные Министерств. Торговли и Промышленности
ТОРГОВАЯ ШКОЛА
СЪ ПРАВАМИ ПРАВИТЕЛЬСТВЕН. СРЕДНИХЪ УЧЕБНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЙ
И
БУХГАЛТЕРСКІЕ КУРСЫ
ДЛЯ ЛИЦЪ ОБОЕГО ПОЛА
А. И. ТЕРЪ-КАСПАРОВА
Баку, уголъ Красноводской и Меркурьевской. Телефонъ № 10—56.
ШКОЛА и КУРСЫ даютъ полную теоретическую и практическую подготовку къ бухгалтерской и прочей дѣятельности въ торгово-промышлен. и иныхъ учрежденіяхъ.
Полный курсъ въ школѣ три года, на курсахъ 6—8 мѣсяцевъ.
Пріемъ въ младшій приготовительный и первый классы ШКОЛЫ съ 20 Августа, НА КУРСЫ съ 1 Сентября ежедневно.
Представившія свидѣтельства объ окончаніи 2-хъ классн. сельск. училищъ, 4-хъ классовъ городскихъ училищъ и перваго класса среднихъ учебныхъ заведеній принимаются въ первый классъ ШКОЛЫ безъ экзамена.
Пробныя свѣдѣнія о ШКОЛѢ и КУРСАХЪ выдаются и высылаются безплатно.
(Հ. Կ.) 709. 20—3

ՅԱՏՈՒԿ
ՓՈՐԱԳՐՉԱԿԱՆ-ԳՐԱՒԻՒՐԱՅԻՆ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ
Վ. ՄԱՐԳՕՇԷՍԻ
Ընդունում է ամէն տեսակ փորագրչական և գրաւիւրային գործեր։ Գնում է ոսկէ և արծաթի կտորտանքներ, նոյնպէս և թանգագին քարեղէններ։
Թիֆլիս, Երևանեան հրապարակ, «Кавказъ» հիւրանոցի ներքևը։
(Կ.) 282. 24—15

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.